

Aktuell lagstiftning

IOP beskrivs ofta ligga mittemellan de klassiska föreningsbidragen och köp/upphandling av idéburna organisationers tjänster och verksamheter¹. Syftet med partnerskapet är att skapa en modell som ger offentliga verksamheter ett verktyg för att hantera komplexa frågor och samhällsutmaningar och samtidigt tillvarata de särskilda mervärden som civilsamhällets aktörer kan bidra med.

I Välfärdsutredningen benämns IOP:

”som en samverkansmodell som inte bygger på marknadsmekanismer och kommersiella kontrakt, utan grundas på ömsesidighet.”²

Det saknas dock legaldefinition för samverkansformen i dagsläget, varför det inte heller finns lagregler för vad som gäller i fråga om upphandling av denna samverkansform. I SKL:s utredningsarbete försöker man klarlägga vilka lagar och rättsliga förordningar som man behöver ta hänsyn till i bedömningen om när och hur samverkansformen kan användas.

De kommunalrättsliga principerna för hur kommunens medel ska användas, sätter allmänintresset i centrum. Kommunmedlemmarna ska behandlas lika och det gemensamma intresset avser kommunen eller dess medlemmar. Samverkan med det lokala civilsamhället för att möta gemensamma behov anses som praxis och förenligt med det lokalt förankrade allmänintresset. Utifrån detta resonemang har kommuner under lång tid gett ekonomiskt stöd till föreningar och organisationer, utan att detta är direkt reglerat i lag. Styrande för olika former av föreningsbidrag är att hänsyn ska tas till likställighetsprincipen och transparens i fördelningen av bidrag. I flera kommuner anses IOP vara förenligt med kommunallagen om verksamheten ligger inom ramen för verksamhet som skulle kunna stödjas ekonomiskt på olika sätt, att den idéburna aktören inte ska ha ett vinstintresse samt att det inte ska finnas en kommersiell marknad för verksamheten.

I förhållande till lagen om offentlig upphandling (LOU) hänvisar SKL:s utredning till EU-direktivet 2014/24/EU där man gör åtskillnad mellan anskaffning/upphandling och finansiering/bidragsgivning. Alla former av utbetalning av offentliga medel omfattas inte

¹ Sveriges Kommuner och Landsting, 2018, *Utveckla idéburet offentligt partnerskap i kommuner landsting och regioner*

² Ordning och reda i välfärden, SOU 2016:78, s 617

av upphandlingsreglerna enligt direktivet, utan ”enbart utbetalningar som görs i syfte att anskaffa varor, tjänster och byggentreprenader”³. Direktivet och LOU reglerar därför endast tilldelningar av skriftliga avtal med ekonomiska villkor. Finansiering av verksamhet eller bidragsgivning för att kommunen sympatiserar eller stödjer den idéburna organisationens verksamhet bör därför inte automatiskt tolkas som att det rör sig om en sådan anskaffning som anges i upphandlingslagstiftningen.

I SKL:s utredning diskuteras även att utformningen av själva överenskommelsen mellan den offentliga parten och den idéburna parten har betydelse för om den faller inom ramen för LOU. Upphandlingsreglerna blir i regel styrande när en myndighet köper varor och tjänster via ekonomiska kontrakt som är knutna till ett antal villkor. Syftet med IOP är istället att skapa ett partnerskap som inte regleras i detalj även om det finns en ekonomisk transaktion knuten till överenskommelsen. Det ekonomiska stödet är dock inte tänkt att finansiera den idéburna verksamheten i helhet utan ska innebära en delfinansiering. Vidare anser SKL att det har betydelse för om den idéburna verksamheten initierar samarbetet eller om det är den offentliga parten som gör detta. Om kommunen tar initiativet talar detta, i större utsträckning, för att det kan vara fråga om en upphandlingssituation. Denna tolkning bör dock vägas samman med andra aspekter såsom t ex de ekonomiska och behovets/utmaningens karaktär.

³ Direktiv 2014/24/EU skäl 4